

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Борисова С. Є., Швецова І. В.

Розглянуто сутність, види та функції прибутку комерційного банку. Проведено аналіз основних показників прибутковості комерційного банку. Прибуток є головним показником результату діяльності будь-якого банку, який свідчить про характер діяльності установи. Збільшення ефективності діяльності є головною метою, яку ставлять перед собою власники банку, а управління прибутковістю – одне з найважливіших завдань фінансового менеджменту банківської установи. У зв'язку з цим було розглянуто заходи щодо збільшення прибутку комерційного банку.

Рассмотрена сущность, виды и функции прибыли коммерческого банка. Проведен анализ основных показателей прибыльности коммерческого банка. Прибыль является главным показателем результата деятельности банка, который свидетельствует о характере деятельности учреждения. Увеличение эффективности деятельности является главной целью, которую ставят перед собой собственники банка, а управление прибылью – одно из самых важных заданий финансового менеджмента банковского учреждения. В связи с этим были рассмотрены мероприятия по увеличению прибыли коммерческого банка.

The essence, types and functions of profit of commercial banks are considered. The analysis of the main indicators of profitability of commercial banks is carried out. The profit is the main parameter of the result of bank activity which confirms the character of activity of an establishment. Increasing efficiency of activity is a primary purpose which is set by owners of a bank, and management of profitability is one of the most important tasks of financial management of banking institutions. In this regard actions for increasing profitability of commercial banks have been considered.

Борисова С. Є.

Швецова І. В.

д-р екон. наук, доц. каф. Ф ДДМА
fins@dgma.donetsk.ua
студент ДДМА

ДДМА – Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ.

УДК 336.71

Борисова С. С., Швецова І. В.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Банківська система є одним із основних елементів ринкової економіки. Банки, виконуючи роль посередників у перерозподілі капіталу, істотно підвищують ефективність виробництва, сприяють зростанню продуктивності суспільної праці.

Головним показником, який підсумовує результати діяльності та виступає індикатором ефективності діяльності банку, є прибуток, який свідчить про характер, зміст, функціональну спрямованість та обсяги діяльності банківської установи. Вагоме значення у діяльності банку належить його прибутковості, тому що одержання прийнятної кількості прибутку дає право поповнювати капітал, утворює засади життєдіяльності та зростання вагової ролі банку, а також забезпечує необхідний рівень дивідендних виплат акціонерам. Тому актуальним на сьогодні є питання аналізу прибутку та рентабельності малих та середніх банків з метою оцінки їх діяльності з погляду її ефективності.

Прибуток є головною метою діяльності банків. Саме він забезпечує формування фондів та резервів на випадок непередбачених збитків, можливих в банківській справі; стимулює діяльність управлінського персоналу щодо вдосконалення роботи банку, забезпечує зниження витрат та підвищення конкурентоспроможності.

Дослідженню теоретико-методологічних та практичних аспектів прибутковості комерційних банків присвячено роботи вітчизняних вчених: О. А. Криклій [1], Н. Г. Маслак [2], О. В. Дзюблук [3], О. С. Матвієнко [4] та ін.

Метою даної статті є аналіз прибутковості банку та розробка шляхів підвищення прибутку банку.

Важливим показником, який відображає ефективність діяльності комерційного банку, є прибуток. Прибуток банку являє собою перевищення доходів банку над витратами (різниця між ними) до сплати податку на прибуток.

Прибутковість банку – це сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності. Доходами банку покриваються всі його операційні витрати, формується прибуток, обсяг якого визначає рівень дивідендів, зростання капіталу, розвитку пасивних та активних операцій.

Для аналізу прибутку банку потрібно розрахувати основні показники прибутковості банку, такі як:

– адекватність регулятивного капіталу – показує здатність банку своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Розраховується як співвідношення регулятивного капіталу до активів банку (нормативне значення не менше ніж 10%);

– рентабельність активів (ROA) – показує внутрішню політику банку та результативність роботи менеджерів банку. Розраховується як співвідношення чистого прибутку до активів банку (нормативне значення не менше ніж 1%) [1];

– рентабельність капіталу (ROE) – встановлює приблизний розмір чистого прибутку, який отримали б акціонери від інвестування капіталу, тобто ризику, на який вони йдуть, вкладаючи свої кошти з метою забезпечення прийнятної кількості прибутку. Розраховується як співвідношення чистого прибутку до капіталу банку (нормативне значення не менше ніж 15%);

– чиста процентна маржа (ЧПМ) – характеризує можливість банку отримувати доход, а саме диференціальний процентний доход, у відсотках до чистих активів. Розраховується як співвідношення чистого процентного доходу до активів банку (нормативне значення не менше ніж 4,5%);

– чистий спред – дозволяє оцінити різницю між рівнем процентних доходів і процентних витрат, віднесених до залишків виданих позик і залучених на платній основі депозитів (нормативне значення не менше ніж 1,25%).

Використовуючи вищенаведені показники, проведемо аналіз прибутковості АТ «Ощадбанк» за період 2013–2015 рр. у табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники прибутковості АТ «Ощадбанк» [5]

Показник	Значення			Відхилення	
	2013 рік	2014 рік	2015 рік	у 2014 від 2013 року	у 2015 році від 2014 року
Регулятивний капітал, тис. грн.	19351018	30752455	15790151	11401437	-14962304
Чистий прибуток / збиток, тис. грн.	678784	-8564446	-5400844	-9243230	3163602
Процентні витрати, тис. грн.	5814401	8378280	9076767	2563879	698487
Процентний дохід, тис. грн.	11345987	14681557	14891312	3335570	209755
Чистий процентний дохід, тис. грн.	5531496	6294277	5814545	762781	-479732
Доходні активи, тис. грн.	86919230	109010779	116114317	22091549	7103538
Процентні зобов'язання, тис. грн.	70419276	81509391	108594998	11090115	27085607
Активи банку, тис. грн.	103567782	128103752	156596306	24535970	28492554
Капітал банку, тис. грн.	20455511	22749157	16969137	2293646	-5780020
Норматив адекватності регулятивного капіталу, %	18,68	24,00	10,21	5,32	-13,79
Рентабельність активів, %	0,66	-6,69	-3,45	-7,35	3,24
Рентабельність капіталу, %	3,32	-37,65	-31,83	-40,97	5,82
Чиста процентна маржа, %	5,34	4,91	3,71	-0,43	-1,20
Чистий спред, %	4,80	3,19	4,47	-1,61	1,28

За даними розрахунками видно, що за аналізований період адекватність регулятивного капіталу вище норми 10% (18,68%), у 2014 році даний показник збільшився на 5,32 в.п. у порівнянні з 2013 роком і склав 24%, а в 2015 році показник адекватності регулятивного капіталу зменшився до 10,21% у порівнянні з 2014 роком (24%), однак все одно перевищує нормативне значення.

Рентабельність активів за аналізований період нижче норми та становить менше ніж 1%, що свідчить про те, що банк неефективно використовує наявні ресурси.

Рентабельність капіталу за аналізований період нижче норми та становить менше ніж 15%, що свідчить про те, що банк працює неефективно.

При цьому слід відмітити, що у 2014 році та у 2015 році показники рентабельності активів та капіталу мають від'ємні значення, тому що в даний період кінцевим фінансовим результатом діяльності банку був збиток. Тому категорію «показники рентабельності» у даному випадку доцільно було замінити на категорію «показники збитковості».

Процентна чиста маржа у 2013 році становить 5,34% та у 2014 році 4,91%, що вище норми 4,5%, а в 2015 році даний показник зменшується до 3,71%, його значення нижче норми. Основними причинами зменшення процентної маржі є: зниження процентних ставок за кредитами; подорожчання ресурсів; скорочення питомої ваги дохідних активів у загальному їх обсязі; хибна процентна політика.

За аналізований період чистий спред перевищує оптимальне значення 1,25%. У 2014 році спостерігається зменшення даного показника на 1,61 в.п. у порівнянні з 2013 роком; це свідчить про те, що у подальшому банку необхідно приділяти увагу більш зваженій політиці щодо встановлення оптимальних ставок по кредитах та залучених коштах. Така ситуація свідчить про неефективну політику банку щодо процентних ставок по кредитах та депозитах, але в 2015 році спостерігається збільшення показника на 1,28 в.п. у порівнянні з 2014 роком.

Зобразимо динаміку показників рентабельності АТ «Ощадбанк» за період 2013–2015 рр. на рис 1.

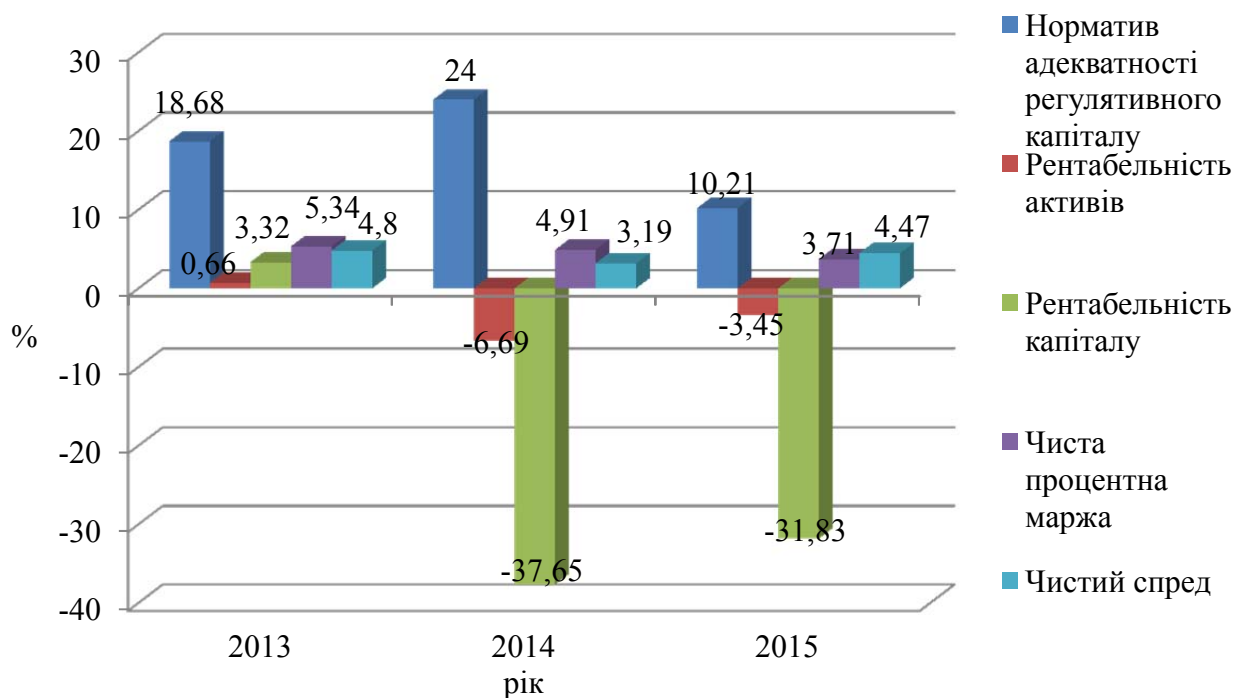

Рис. 1. Динаміка показників рентабельності АТ «Ощадбанк» за період 2013–2015 рр.

Як видно з табл. 1 та рис. 1, АТ «Ощадбанк» у 2013 році відноситься до низькорентабельного банку, тому що рентабельність його активів та рентабельність його капіталу не досягають своїх нормативних значень.

У 2014–2015 рр. банк є неприбутковим, тому що працює зі збитком, а рентабельність (збитковість) його капіталу та активів нижче 0.

Зниження рентабельності активів та рентабельності капіталу свідчить про зниження економічної ефективності АТ Ощадбанк.

У зв'язку з цим було б доцільно розглянути основні напрями зростання прибутку банку. Щоб максимізувати прибуток, необхідно збільшувати доходи та зменшувати витрати банку. У зв'язку з цим можна запропонувати основні напрями зростання прибутку банку:

1. Зростання групи активів, що приносять процентний дохід. Банку потрібно залучати більше позичальників та збільшувати кредитний потенціал шляхом збільшення обсягу ресурсів, що залучаються [4].

2. Фінансове планування виступає як один із резервів збільшення прибутку. Фінансове планування дозволяє спрогнозувати доходи та витрати банку на рік [6].

3. Збільшення власних коштів, що сприятиме збільшенню ресурсів банку та інвестиційного потенціалу.

4. Раціональне та ефективне розміщення коштів банку для забезпечення в подальшому його фінансової стійкості.

5. Формування страхових резервів, що сприятиме підвищенню надійності й стабільності банку, а також зменшенню можливих фінансових ризиків.

6. Вивчення кредитних ризиків для прийняття в подальшому заходів для їх зниження, мінімізації та усунення.

7. Покращення рівня професіоналізму співробітників, оскільки від майстерності, грамотної побудови управлінських структур залежить подальший ефективний розвиток банку.

8. Удосконалення маркетингової політики банку, основним завданням якої є визначення потреб клієнтів та забезпечення умов, які сприятимуть залученню нових клієнтів, розширенню сфери банківських послуг.

9. Розширення форм кредитування малого та середнього бізнесу із залученням небанківських фінансових установ; широке територіальне охоплення населення кредитними послугами, в тому числі із застосуванням накопичувальних інвестиційних схем – пенсійних рахунків, рахунків на оплату навчання та придбання житла тощо.

10. Залучення кредитів міжнародних фінансових організацій, окремих держав і суб'єктів господарювання, надходження від здійснення приватизаційної діяльності, коштів на закордонних рахунках [7].

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки отримання прибутку та забезпечення рентабельної діяльності є необхідним чинником існування будь-якого суб'єкта підприємництва. Прибуток характеризує стійкість кредитної установи. Він необхідний для створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат і підвищення якості послуг, що надаються, і, зрештою, для успішного проведення наступних емісій і відповідно збільшення капіталу, який дає змогу розширити обсяги і поліпшувати якість наданих послуг.

Впровадження заходів управління рівнем прибутковості банку дозволить збільшити її у довгостроковому періоді за визначеного рівня ризику.

Таким чином, у сучасному банку фінансовий аналіз являє собою не просто елемент фінансового управління, а його основу, оскільки фінансова діяльність, як відомо, є головною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Криклій О. А. *Управління прибутком банку: монографія* / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 136 с.
2. Маслак Н. Г. *Методические подходы к оценке эффективности деятельности банка* / Н. Г. Маслак, А. В. Буряк // *Бизнес Информ.* – 2009. – № 12 (2). – С. 187–191. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/2301/1/Buriak_001.pdf.
3. Дзюблюк О.В. *Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка.* – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
4. Матвієнко О. С. *Шляхи підвищення прибутковості банківської діяльності в Україні* / О. С. Матвієнко // *Молодий вчений.* – 2014. – № 6(1). – С. 169–172.
5. *Сайт Ощадбанку України.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oschadbank.ua>.
6. Вольська С. П. *Аналіз та шляхи підвищення прибутковості діяльності банку* / С. П. Вольська // *Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць.* – К.: КНЕУ, 2010. – № 15. – С. 23–32.
7. Борисова С.Є. *Механізм реалізації стратегії комерційних банків України на світовому ринку капіталу* / С.Є. Борисова // *Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект.* – Сборник научных трудов. Часть II: Донецк: ДонНУ. – 2008. – С. 436 – 440.